

La primera trobada de diables de Catalunya

Heribert Massana

Amb les imminents expectatives de la celebració de la Mostra de Balls de Diables Centenaris amb Parlaments a Vilanova i la Geltrú el dissabte 15 de maig de 2010, a la Cua hem cregut oportú esbossar la història o històries de la que va ser la primera Trobada de Diables, celebrada el 24 de juny de 1981 a l'Arboç, coincidint amb la diada festiva i reivindicativa de sant Joan, el solstici d'estiu i l'anomenada "Festa Nacional dels Països Catalans".

Abans d'aquesta trobada ens trobem amb l'antecedent d'una concentració comarcal de diables el 31 d'agost de 1976, en el marc de la Festa Major de Vilafranca del Penedès, on hi van participar els pocs balls de diables existents aleshores que es trobaven dins l'àrea territorial de les comarques del Penedès i del Garraf: l'Arboç, Vilanova i la Geltrú, Sitges, Ribes, Sant Quintí de Mediona i Vilafranca.

La preparació d'aquella primera Trobada de Diables ja a nivell de país va ser força complexa. Segons la memòria i els records dels seus organitzadors, els mateixos Diables de l'Arboç, calgueren fer varis viatges per diferents pobles on d'alguna manera o altra es tenia constància de l'existència d'una colla de diables. Era, també, un mena de treball de camp i un primer intent de cens de les colles i balls de diables existents aleshores. El mateix programa d'actes de la trobada ja comptava amb un mapa territorial de les comarques del Penedès històric i de part del Camp de Tarragona on se situaven les poblacions d'on provenien les diferents colles assistents a l'acte.

Tot i que fins l'últim moment es comptava amb la presència del Ball de Diables de Vilafranca i dels Diables de Piera, aquestes colles finalment no hi van participar. Així doncs, finalment les 16 colles i balls de diables participants van ser els següents: l'Arboç, Moja, Spantus dels Monjos, el Pla del Penedès, Puigdàlber, Sant Sadurní d'Anoia, Sant Quintí de Mediona, Vila-rodona, el Vendrell, Vilanova i la Geltrú, Sant Pere de Ribes, Sitges (3 colles), Reus i el Clot (de Barcelona).

Ja es pot notar que aquella primera Trobada de Diables seria històrica tant pel seu abast territorial, com per saber aplegar en un mateix acte molts dels balls de diables històrics que havien perviscut fins aleshores i que havien sigut els únics que fins els anys 70 havien mantingut aquesta tradició i aquest ritual festiu dins la restringida àrea del Penedès-Garraf (serien els casos de l'Arboç, Vilanova, Sitges, Ribes i Sant Quintí), amb alguns dels balls de diables històrics acabats de recuperar com a colla estable (el Vendrell recuperat el

1979 i Reus el 1981) i conjuntament amb les noves colles sorgides feia poc temps (el Clot (1977) i Moja, els Monjos, Puigdàlber, el Pla, Sant Sadurní i Vila-rodona totes el 1980).

La Trobada va comptar, entre altres actes, amb vèries cercaviles que convergiren a la rambla Gener, on esclatà una gran traca i des d'allà tots els diables s'encaminaren cap el camp de futbol de l'Arboç, on es llegí el manifest, s'encengué la foguera de sant Joan i, ja a negra nit, es va realitzar una gran encesa conjunta de totes les colles, un fet també realment històric per l'època perquè era la primera vegada que es podien veure tants diables junts i encesos de carretilles a la vegada.

La festa també va servir per poder contemplar i apreciar les diferents tipologies de funcionament, vestuari, estris i tocs de tabal de les colles. A grans trets, el reguitzell de noves colles sorgides al Penedès s'inspiraven en el model del Ball de Diables de Vilafranca: la capa, la forca i la roba de sac com a predominant. La vestimenta de saca o arpillera també era una constant en algunes colles del Garraf (Ribes i Sitges), però Vilanova i la Geltrú ja trencava motlles amb el seu nou vestuari, estrenat l'any anterior (1980), dissenyat per l'artista Armand Cardona Torrandell. Tots aquests diables del Garraf mantenien la tradició de les maces per llençar coets.

A l'Alt Penedès els Diables de Sant Quintí ja mantenien el seu antic vestuari blau amb alguns elements vermells i les maces rodones; els Diables de Sant Sadurní vestien cassaca i pantalons de cotó, això sí, duent forca; pel que fa al Baix Penedès, tots amb maces, els Diables de l'Arboç mantenien la cassaca i pantalons i els del Vendrell aquell any encara duien el vestuari de la seva recuperació: unes granotes vermelles.

Del Camp de Tarragona només existien les colles de Reus (que també duien maces i que mantenien la singularitat del model del ball de diables del Baix Camp amb alguns vestits antics i d'altres de nous de color vermell i duent el sarró o civader dels coets penjat a l'espatlla) i de Vila-rodona, que va ser la primera colla sorgida aleshores a l'Alt Camp i que seguia el model de la roba de sac i de la forca, segurament per influència del Penedès.

Finalment, els Diables del Clot, vinguts de Barcelona, barrejaven el sac amb pantalons llisos i uns rudimentaris pals per llençar els coets. Ja aleshores, la gran majoria de les colles tenia alguns personatges diferenciats. Així, quasi bé totes les colles diposaven del Llucifer amb ceptrot (que ja permetia una major capacitat de coets), i la Diablessa

i els angelets només es podien trobar als balls de diables centenaris amb parlaments.

Els diables de Vila-rodonà, Reus (seguint el model històric i tradicional del Baix Camp) i el Clot no tenien personatges diferenciats.

L'any que ve, el 2011, farà 30 anys d'aquella primera fita històrica que va suposar la Trobada de Diables a l'Arboç aquell 1981, seguida posteriorment per una sèrie d'altres trobades durant tota la dècada dels anys 80 (a Vilanova, Sitges, Sant Quintí, el Vendrell, els Monjos, les Borges del Camp...) i morint d'èxit ja entrats els anys 90, justament la dècada que van començar a iniciar-se les primeres Mostres de Balls de Diables Centenaris amb Parlaments.

Moltes gràcies als diables arbocencs Josep Maria Jané, Josep Plana i Julià Albornà per la seva ajuda, informació transmesa, records i col·laboració donada.

Heribert Massana

Publicat a <http://plouifasol.esblogs.net/> el 6 de maig de 2010